

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Teknisk Rapport

En beskrivning av genomförande och metoder

Attityder till skolan - Äldre elever

2018-11-28

Inledning

Enheten för statistik om utbildning och arbete vid Statistiska centralbyrån (SCB) genomförde under perioden mars – juni 2018 en kombinerad telefon- och enkätundersökning på uppdrag av Skolverket.

Undersökningen har genomförts i enlighet med ISO 20252:2012 Marknads-, opinions- och samhällsundersökningar vilket innebär att grundläggande kvalitetskrav uppfyllts.

Undersökningen "Attityder till skolan" har genomförts av Skolverket vart tredje år sedan 1993. Olika grupper har genom åren undersökts inom ramen för "Attityder till skolan" och i 2018 års undersökningsomgång ingick lärare, yngre elever och äldre elever. Syftet med undersökningen är att belysa attityder till den svenska skolan och studera attitydförändringar över tid. Föreliggande rapport beskriver telefon-/enkätundersökningen bland äldre elever.

Populationen utgjordes av elever i grundskolans årskurser 7-9 och gymnasieskolan.

Urvalet bestod av 3 400 personer och det var totalt 1 650 som besvarade telefonintervjun/frågeblanketten, vilket var 48,5 procent av urvalet (ovägd andel). En designvägd svarsandel som tar hänsyn till övertäckning (främst personer som svarat att de inte längre går i grund- eller gymnasieskola) har beräknats till 55,3 procent.

Resultatet i form av en datafil, tabeller och öppna svar levererades vecka 36 enligt överenskommelse.

Undersökningsledare på SCB var Sinisa Sauli, Fredrik Bergdahl och Mattias Fritz. Johan Löfgren var metodstatistiker. Skolverkets kontaktpersoner gentemot SCB var Linnéa Rask och Tove Mörtlund.

Omfattning

Population och urval

Populationen, d.v.s. de objekt som man vill kunna dra slutsatser om, utgjordes av elever i grundskolans årskurser 7-9 och gymnasieskolan.

För att kunna dra ett urval från populationen skapades en urvalsram som avgränsade, identifierade och möjliggjorde koppling till objekten i populationen. Urvalsramen i undersökningen skapades med hjälp av data från Skolverkets elevregister, version 2017/18 (avser 15 oktober 2017).

Urvalsramen för grundskolan skapades genom att elever i årskurs 7-9 hämtades från elevregistret avseende 15 oktober 2017 för grundskolan. Urvalsramen för gymnasiet skapades genom att elever födda 1998-2001 hämtades från elevregistret avseende 15 oktober 2017 för gymnasieskolan. Elever på

språkin introduktion (IMSPR) exkluderades från urvalsramen, men elever på övriga introduktionsprogram är inkluderade.

Elever födda utomlands och som invandrat till Sverige 2015 eller senare exkluderades från urvalsramen (avser både grundskolan och gymnasieskolan). Därefter matchades urvalsramen mot aktuellt befolkningsregister för att utesluta elever som inte var folkbokförda i Sverige. Antalet personer i urvalsramen var 610 594.

Urvalsramen stratifierades på skolform, huvudman, svensk/utländsk bakgrund samt studieförberedande/yrkesförberedande/introduktionsprogram (gymnasiet). Totalt bildades 10 strata. Från urvalsramen drogs ett stratifierat obundet slumpmässigt urval om 3 400 personer (se tabell 1 nedan). Urvalsstorleken bestämdes i samråd mellan SCB och Skolverket till 3 400 personer. Urvalet drogs den 31 januari 2018.

Ett stratifierat obundet slumpmässigt urval innebär att alla objekt inom ett stratum har samma sannolikhet att komma med i urvalet.

Tabell 1 Population och urval fördelat på stratum

Stratum	Namn	Urvalsram	Urval
1	Grundskolan kommunal	201 677	350
2	Grundskolan fristående	48 795	350
3	Grundskolan utländsk bakgrund ¹	64 205	300
4	Gymn. studieförberedande kommunal	103 604	325
5	Gymn. studieförberedande fristående	40 363	325
6	Gymn. yrkesförberedande kommunal	52 113	325
7	Gymn. yrkesförberedande fristående	22 424	325
8	Gymn. introduktionsprogram ² kommunal	9 837	400
9	Gymn. introduktionsprogram fristående	2 407	400
10	Gymn. utländsk bakgrund	65 169	300
Totalt		610 594	3 400

Efter datainsamlingen korrigerades populationstotalen ner till 599 309 på grund av övertäckning som identifierades under datainsamlingen.

Frågor/Variabler

Undersökningen av attityder till skolan 2018 är en uppföljning av de undersökningar som SCB gjort, med samma namn, som genomfördes år 2006, 2009, 2012 och 2015.

¹ Eleven är född utanför Sverige eller att båda föräldrarna är utlandsfödda

² Språkin introduktion (IMSPR) är inte med i urvalsramen

Skolverket utformade frågorna i frågeblanketten i samarbete med SCB. Därefter genomfördes en begränsad mätteknisk granskning vilket innebär att frågeformuläret granskas systematiskt av av mätteknisk expertis i syfte att minska risken för mätfel. Grundläggande för bra kvalitet i en undersökning är kvaliteten på de data som samlas in. För att säkerställa att frågorna fungerar så bra som möjligt och enligt intentionerna har därför alla blanketter genomgått ett mättekniskt test.

Blanketten bestod av 27 numrerade frågor, flera av dem hade delfrågor vilket genererade totalt 123 antal frågor. Förutom några inledande bakgrundfrågor innehåller frågeblanketten olika attitydfrågor om skolan. Några variabler hämtades också från register:

- Kön, ålder, svensk/utländsk bakgrund och folkbokföringsadress från Registret över totaltbefolkning (RTB).
- Årskurs (grundskolan) och år (gymnasiet), klasstorlek, hemkommun, skolenhetskod, typ av huvudman och gymnasieprogram (för gymnasieskolans elever) hämtades från Skolverkets elevregister.
- Föräldrarnas högsta utbildning hämtades från Utbildningsregistret.

Variabeln klasstorlek ovan är en härledd variabel som räknas ut genom att summera antalet elever per unik skolenhetskod och klassbeteckning. Klassbeteckning är en fritextvariabel som är av mindre bra kvalitet. 7 elever i datafilen är unika avseende skolenhetskod och klassbeteckning och utgör därför en klass på egen hand. 27 elever tillhör klasser med fler än 100 elever vilket är orimligt åt andra hållet. Sannolikt har en hel årskurs då rapporterats med samma klassbeteckning.

Referensperiod för intervju-/enkätfrågor, se bifogad frågeblankett. Med referensperiod menas vilken tidpunkt svaren avser, t.ex. idag, förra veckan, senaste tre månaderna. För de flesta frågorna avses tidpunkten när intervjun genomfördes/blanketten fylldes i, dvs. mars-juni 2018.

Datainsamling

Datainsamlingen genomförs av SCB via datorstödda telefonintervjuer, postenenkät och webbenkät.

Innan datainsamlingen via telefonintervjuer påbörjades meddelades respondenterna om undersökningen genom ett informationsbrev som skickades ut den 22 mars 2018, för elever under 18 år skickades detta till målsmän. Det fanns också inloggningsuppgifter till en webbenkät i detta informationsbrev så att respondenterna kunde svara via webbenkät innan datainsamlingen via telefonintervjuer startade. Det fanns möjlighet att besvara denna webbenkät under hela datainsamlingsperioden.

I informationsbrevet beskrivs undersökningens bakgrund och syfte, skäl för att medverka, vem som är beställare, hur svaren kommer att användas, eventuella registerdata som kommer att läggas till svaren, att en aidentifierad datafil levereras till Skolverket, vilka sekretessregler som är aktuella samt vem personen kan vända sig till angående frågor om undersökningen. Brevet informerade också om att en intervjuare skulle ringa upp för att ge möjlighet att svara via telefon samt om personuppgiftslagen och offentlighets- och sekretesslagen och att det var frivilligt att medverka i undersökningen.

Informationsbrevet som skickades ut den 22 mars gav 403 svar via webbenkäten innan telefonintervjuerna påbörjades. Telefonintervjuerna omfattade därför 2 997 elever och intervjuarbetet genomfördes under vecka 15-19 (9 april - 9 maj 2018). Under denna period genomfördes 749 intervjuer och antalet kontaktförsök för bortfallet var i genomsnitt 7,5.

I samband med att intervjuarbetet avslutades skickades en pappersenkät ut till de som ännu inte svarat. Den 21 maj skickades en påminnelse med ny pappersenkät ut. Datainsamlingen avslutades den 25 juni 2018.

Tabell 2a Beskrivning av inflödet. Antal och andel

	Antal	Andel
Webbenkätsvar	639	18,8
Telefonintervjuer	749	22,0
Pappersenkätsvar	262	7,7
Totalt inkomna svar	1650	48,5
Bortfall	1675	49,3
Nettourval	3325	97,8
Övertäckning*	75	2,2
Bruttourval	3400	100,0

*Varav 62 personer har svarat via intervju/enkät eller på annat sätt att de inte går i grund- eller gymnasieskola och 13 personer utgör övertäckning av annan anledning, exempelvis flyttat utomlands eller avlidit.

Tabell 2b Telefonintervjuer per vecka. Antal och andel

	Antal	Andel
Vecka 15	268	8,9
Vecka 16	288	9,6
Vecka 17	169	5,6
Vecka 18	11	0,4
Vecka 19	13	0,4
<hr/>		
Totalt antal intervjuer	749	25,0
Bortfall	2244	74,9
-varav saknade telefonnummer	148	4,9
<hr/>		
Nettourval telefonintervju	2993	99,9
<hr/>		
Övertäckning*	4	0,1
<hr/>		
Bruttourval telefonintervju	2997	100,0

*Vid intervjuperiodens start fanns 4 kända övertäckningsobjekt som hade flyttat utomlands eller avlidit.

Datainsamlingen med telefonintervjuer var integrerad i en kontaktstrategi som även inkluderade webb- och pappersblankett. Eftersom strategin var webboffensiv och 403 svar samlades in innan telefonintervjuerna började är det svårt att ge en rättvis bild av telefonintervjuernas påverkan på svarsfrekvensen. I tabell 2b ser det därför ut som att telefonintervjuerna fungerade mindre bra men man får tänka på att ca 25 procent av det totala antal svar redan hade kommit in via webben när intervjuperioden startade. Dessutom kan intervjuarbetet hjälpt till (påmint respondenterna) att skicka in svar via webb- och pappersenkät.

För att SCB ska kunna lämna ut data från en enkätundersökning krävs informerat samtycke av uppgiftslämnarna. Det innebär att de genom att besvara intervjun/blanketten och skicka in den godkänner att deras svar kompletteras med de bakgrundsvariabler, och behandlas på det sätt, som beskrivs i informationsbrevet. I de fall där uppgiftslämnarna ej fyllt 18 år har målsman godkänt detta genom att vidarebefordra missivbrev/pappersenkät till barnet. Om barnet svarade i telefon vid själva intervjun frågade intervjuaren om föräldrarna visat informationsbrevet för dem.

SCB svarade för telefonnummersättning. Först skickades urvalet till telecomoperatör som utförde både maskinell och manuell telefonnummersmatchning, samt till Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för maskinell telefonnummersmatchning. Det ger normalt, vid rikstäckande slumpurval av alla åldersgrupper, telefonnummer till cirka 80 procent av urvals-

personerna. I den här undersökningen gav det telefonnummer till 81 procent av personerna i urvalet. Efter telefonnummersättningen fortsatte SCB att manuellt spåra de urvalspersoner där telefonnummer fortfarande saknades, s.k. grundspårning. SCB skickade bl.a. ett telefonbrev där personerna ombads notera vilka/vilket telefonnummer SCB kan nå dem på och eventuellt när (på vilka tider) de säkrast nås och att sedan återsända brevet i bifogat svarskuvert. Av de 43 personer som fick detta brev återkom 4 personer med kontaktuppgifter. Den manuella spårningen genomfördes av medarbetare som är specialiserade på spårning och som vet vilka spårningsskällor som är möjliga att använda i olika undersökningar. SCBs grundspårning gav telefonnummer till ytterligare 654 personer i urvalet.

Efter drygt halva fältarbetstiden genomförde SCB en ny spårning till de ej anträffade via SCB:s rekommenderade Internetkällor, s.k. "lightspårning". Denna spårning innefattar urvalsenheter där ursprungligt matchat telefonnummer bedömdes vara ogiltigt eller inte fungera.

Spårningsskällor som har använts är:

- hitta.se
- ICatch (genom avtal med vår externa telecomoperatör)
- eniro.se
- Skatteverket, Folkbokföringen
- Migrationsverket
- Pensionsmyndigheten
- Centrala studiestödsnämnden
- Alla bolag

Vid avslutad undersökningen var det cirka 4 procent av urvalspersonerna som saknade telefonnummer. Då ingår både urvalspersoner med hemliga nummer och där uppgift saknas helt.

Kontroller har genomförts bland annat för att säkerställa så att endast valida värden förekommer i materialet. Bearbetning av datamaterialet finns beskrivet i avsnittet "Beskrivning av tabeller och datafil - Datafil".

Viss kontroll av att rätt person har besvarat frågeblanketten har skett genom att kontrollera att födelseår i fråga 1 stämmer med registeruppgift om födelseår. För 5 svarande är det uppenbart en förälder eller annan vuxen som besvarat frågorna. Dessa svar tagits bort och hanteras som bortfall. SCB kan ändå inte garantera för övriga svar att den utvalda personen själv besvarat frågeblanketten.

Svarsdatafilen kompletterades med vikter för uppräkningsnivå.

Bortfall

Bortfallet består dels av objektsbortfall, som innebär att frågeblanketten/intervjun inte är besvarad alls, och dels av partiellt bortfall som innebär att vissa frågor i blanketten/intervjun inte är besvarade. Om bortfallet skiljer sig från de svarande, med avseende på undersökningsvariablerna, så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande vara skeva. För att reducera bortfallsskevheten har vikter beräknats med hjälp av kalibrering (se bilaga Kalibreringsrapport - Äldre elever).

Objektsbortfall kan bland annat bero på att uppgiftslämnaren inte är villig att delta i undersökningen, att uppgiftslämnaren inte går att nå eller att uppgiftslämnaren är förhindrad att medverka. Objektsbortfallet i denna undersökning redovisas i tabell 3 nedan.

Tabell 3 Beskrivning av objektsbortfall

	Antal
Ej avhörda	1421
Postreturer	22
Avböjd medverkan	191
Förhindrad medverkan	29
Ej anträffad	5
Fel person svarat	7
Totalt	1675

Med "Ej avhörda" menas att det saknas uppgift om varför uppgiftslämnaren inte medverkat i undersökningen. Med "Postreturer" menas att informationsbrevet returnerats till SCB för att brevbäraren inte kunnat lämna brevet. Personen bor då inte längre på adressen och vi har heller inte fått någon telefonkontakt. Med "Avböjd medverkan" menas att SCB meddelats att uppgiftslämnaren inte vill medverka i undersökningen. Nästan samtliga som avböjt medverkan har angett frivilligheten som orsak. "Förhindrad medverkan" avser psykiskt/fysiskt hinder, sjukdom eller språksvårigheter. "Ej anträffad" innehåller saknad adress i Registret över totalbefolkningen (RTB), hemlig adress, tillfälligt bortrest och skyddad identitet. "Fel person har svarat" avser ett uppebart felaktigt svar, t.ex. om födelseår i fråga 1 indikerar att en vuxen svarat istället för barnet, och hanteras som bortfall.

Partiellt bortfall kan bero på att en fråga är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas. Det partiella bortfallet varierar mellan 0,5 och 1,5 procent för de flesta av frågorna. Det högsta partiella bortfallet, 5 procent, finns i fråga 17c. Ett arbete har gjorts för att förbättra mätkvaliteten i fråga

17c jämfört med 2015 års undersökningsomgång. Storleken på det partiella bortfallet har minskat kraftigt (från 18 till 5 procent) men är fortfarande den fråga med högst partiellt bortfall 2018. Anledningen till det höga partiella bortfallet är troligen att frågan är kognitivt krävande till skillnad från fråga 17a och 17b, uppgiftslämnaren måste själv tänka ut en person på skolan som de kan vända sig till. Det kan också vara så att uppgiftslämnaren tänker på flera personer (rektor, elevassistent etc.) men att ett visst svarsalternativ på skalan inte passar in på alla dessa personer. Det kan också vara så att uppgiftslämnaren inte kommer att tänka på någon annan person och därför hoppar över frågan.

Viktberäkning och estimation

För varje svarande person (kallas objekt i fortsättningen) har en vikt beräknats. Syftet med detta är att kunna redovisa resultat för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikten kallas därför även för uppräkningsstal.

Vikterna har beräknats utifrån urvalsdesignen samt antaganden om objektsbortfall och täckningsfel. Beräkningen gjordes med hjälp av ett av SCB egenutvecklat SAS-makro (CLAN).

Vikterna i denna undersökning kan beskrivas med formeln:

$$w_k = d_k \cdot v_k$$

Där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k

d_k = designvikt

v_k = kalibreringsvikt baserad på hjälpinformation

Designvikten är den del av vikten som beror på urvalsdesignen. Vid bortfall kan det vara så att vissa grupper av urvalet svarar i större utsträckning än övriga, t.ex. kan kvinnor svara i högre grad än män. Om de grupper som svarat i högre grad har en annan fördelning på undersökningsvariablerna än övriga kan detta ha en snedvridande effekt på resultatet. För att kompensera för detta har kalibreringsvikter använts (se bilaga för mer detaljer). Vikterna har korrigerats för övertäckning genom att storleken på övertäckningen har skattats utifrån urvalet och sedan har rampopulationen justerats ned från 610 594 till 599 309. Vikterna summeras till den korrigerade populationstotalen. Därmed ingår inte övertäckningen i svarsdatafiler eller tabeller. Ingen korrigerings för undertäckning har gjorts.

För en mer utförligare beskrivning av kalibreringsestimatore se Lundström och Särndal (2001): *Estimation in the Presence of Nonresponse and Frame Imperfections, Statistics Sweden*.

Vikterna/uppräkningsstalen multipliceras med objektens variabelvärden för att skapa statistikvärden gällande för populationen. Om vikterna inte används så kan resultaten bli helt missvisande. Vikterna kompenserar för objektsbortfallet men inte för det partiella bortfallet.

För beräkning av skattningen av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k
 y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker av de svarande (r)

Och för beräkning av skattningen av medelvärden används följande formel:

$$\hat{\bar{Y}} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där w_k = vikt/uppräkningsstal för objekt k
 y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker av de svarande (r).

Statistikens tillförlitlighet

Ramtäckning

Täckningsfel, under- och övertäckning, innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Undertäckning innebär att vissa objekt som ingår i populationen saknas i urvalsramen. Övertäckning innebär att objekt som inte ingår i populationen ändå finns i urvalsramen. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register.

Som urvalsram användes Skolverkets elevregister version 2017/18. Det var vid urvalstillfället den 31 januari 2018 den mest aktuella versionen och avser 15 oktober 2017. Ramen innehåller samtliga elever som enligt registret går i grundskolans övre årskurser 7-9 och gymnasieskolan. Vissa avgränsningar har gjorts i populationen, se avsnitt "Population och urval".

Elever som flyttat utomlands, avlidit, avslutat skolan eller inte gick i skolan under mätperioden mars-juni 2018 men som ändå fanns med i rampopulationen utgör övertäckning. Elever som börjat grundskolans årskurser 7-9 eller gymnasieskolan mellan 15 oktober och mätperioden eller av annan anledning inte fanns med i rampopulationen fastän de borde utgör undertäckning. Undertäckning är svårt att uppskatta men bör rimligtvis vara i samma storlek som övertäckningen. Viss kännedom om övertäckning har uppkommit under datainsamlingen då 75 övertäckningsobjekt identifierats. Mer om hanteringen av övertäckningen finns beskrivet under avsnittet "Viktberäkning och estimation".

Urval

Denna kvalitetskomponent avser fel som uppkommer på grund av att endast ett urval av populationen undersöks. Urvalsfel är således den avvikelse mellan ett skattat värde och det faktiska värdet som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen. Urvalsfelets storlek minskar med en ökad urvalsstorlek.

Mätning

Ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter. Felet kallas mätfel och kan uppkomma då uppgiftslämnaren inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt. Med tanke på den genomgående låga andelen partiellt bortfall finns inga indikationer på allvarliga mätfel i någon fråga (se avsnitt Bortfall).

Knappt hälften av svaren har samlats in via telefonintervjuer och normalt sett genomförs medlyssning av telefonintervjuerna i en valideringsstudie. Någon validering via medlyssning har dock inte kunnat genomföras fullt ut i denna undersökning. Det beror på att systemet som möjliggör medlyssning (TRIO) inte fungerade under två veckor av datainsamlingsperioden. När felet var åtgärdat gjordes dock medlyssning, men endast i sju fall vilket är för litet underlag för att kunna göra en rättvis validering. Det finns dock inga anmärkningar från dessa sju medlyssningar då intervjuerna följde formuläret och följde upp svaren vid behov och intervjuerna var fria från ledande intervjuteknik.

Bearbetning

Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan bearbetningsfel uppstå. Exempel på bearbetningsfel är registreringsfel och kodningsfel. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen. Om frågeblanketten innehåller teckenfält som ska tolkas maskinellt finns risk att feltolkning görs vid registrering. I

den här undersökningen bedöms registreringsfelet vara litet eftersom frågeblanketten endast hade fasta svarsalternativ (förutom fråga 1).

Bortfall

Bortfallsfel inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt avseende frågorna/variablerna i undersökningen. En beskrivning av bortfallet finns i den bortfallsanalys som gjorts i samband med valet av hjälpinformation till kalibreringen (se bilaga Kalibreringsrapport – Äldre elever).

Beskrivning av tabeller och datafil

Tabeller

De tabeller som presenteras i denna rapport har tagits fram enligt de formler som presenterats i avsnitt "Viktberäkning och estimation" med hjälp av SPSS/SAS och variansprogrammet ETOS.

Partiellt bortfall ingår inte i tabellredovisningen.

För de följdfrågor som föregås av hoppinstruktioner har selekteringar genomförts vid tabellframställandet. Det betyder att för fråga 5p samt 22h-k har endast de som svarat "Grundskolan" i fråga 2 ingått i tabellframställningen.

Om en följdfråga är besvarad men dess styrfråga inte är besvarad och svaret på följdfrågan gör att ett visst svarsalternativ på styrfrågan är självklart så har hänsyn till detta tagits vid tabellframställningen.

Viktade andelar

Värdena avrundade till närmaste heltal och värden under 0,5 är därmed avrundade till noll.

Tabellerna har räknats upp till populationsnivå, vilket innebär att resultatet avser hela populationen och inte endast de svarande. Uppgifterna är således skattningar av andel personer i populationen med den aktuella egenskapen.

I tabellerna har mycket osäkra skattningar, där konfidensintervallet är större än andelsskattningen, prickats.

Viktade och oviktade antal

Tabellerna har samma redovisningsgrupper och utseende som andelstabellerna. Den totala antalsiffran visas dock i kolumn B.

I de viktade tabellerna till skillnad från oviktade har mycket osäkra skattningar prickats (där konfidensintervallet är större än andelsskattningen).

Datafil

Observera att de bifogade vikterna ska användas vid analys och resultatframställning. I ett stratifierat urval kan datamaterialet inte ses som ett urval av oberoende lika fördelade observationer, som ofta antas i traditionell statistisk teori. Det är därför viktigt att tänka på att de flesta förprogrammerade dataprogram inte klarar av att analysera datamaterialet ifrån en urvalsundersökning på ett korrekt sätt. Var noga med att kontrollera att de dataprogram som används för analys behandlar vikterna på ett riktigt sätt. Att ta fram frekvenser med beaktande av vikter klarar däremot de flesta statistikprogram.

Om det är partiellt bortfall (uppgift saknas) i en fråga har värdet 88 angetts. Vid hoppfrågor har värdet 0 angetts för dem som inte ska besvara följdfrågorna.

Svar från öppna svar (fråga 17c och fråga 27) från intervjuer och webbenkät svar finns i klartext i datafilen. När det gäller pappersenkät finns dessa öppna svar som sökbara bildfiler separat (TIFF-format) och är markerade med en "1" i datafilen.

Upprättning av datafilen efter insamling

Granskningen av datafilen med enkätsvaren börjar med att gå igenom samtliga frågor i enkäten och vilka svar som finns registrerade. Om en fråga exempelvis har fyra svarsalternativ kontrolleras att det bara finns svaren 1, 2, 3 eller 4 samt 88 eller 0 för "uppgift saknas" respektive "ska ej svara".

Upprättning har skett enligt överenskommelse med Skolverket och till största del i enlighet med 2015 års undersökning.

62 personer har svarat via intervju/enkät eller på annat sätt att de inte går i grund- eller gymnasieskola och kodades därför om från svarande till övertäckning. Ytterligare 13 personer utgör övertäckning av annan anledning, exempelvis flyttat utomlands eller avlidit. Dessa 75 ingår inte i datafilen och inte i tabellerna.

Fråga 1 (födelseår) har jämförts med födelseår i personnummer. I två fall var det uppenbart en förälder eller annan vuxen som besvarat frågeformuläret då årtalet indikerade att personen som svarat var över 40 år och på fråga 2 har de svarat "Går inte i grund- eller gymnasieskolan". Dessa är upprättade som bortfall, "Fel person har svarat". För åtta elever saknades uppgift i fråga 1 om födelseår, i dessa fall har värde imputerats från födelseår i personnumret.

Fråga 2 (skolform) har rättats med hjälp av registerinformation om skolform. Sju elever har svarat grundskolan men rättats till gymnasieskolan utifrån registeruppgift. En elev har svarat gymnasieskolan men rättats till grundskolan utifrån registeruppgift. För fem elever saknades uppgift i

fråga 2 om skolform, i dessa fall har värde imputerats från registerinformation om skolform.

Vid dubbelmarkeringar i enkäterna har rättningar gjorts enligt Skolverkets önskemål. Vid dubbelmarkeringar där en av markeringarna varit "vet ej" eller "ej aktuellt" har det andra svarsalternativet prioriterats före. Vid dubbelmarkeringar med två svar där inte något är "vet ej" eller "ej aktuellt" har ett svar av de två slumpats. För mer information om hur dubbelmarkeringar hanterats, se bilaga " Hantering av dubbelmarkeringar - Äldre elever".

Efter att alla frågor gått igenom och kontrollerats så att endast valida värden finns kopplades registervariabler och vikter på filen.

Statistiska mått

Materialet lämpar sig bäst att redovisas som totaler eller procentuella andelar för hela målpopulationen eller fördelat på olika redovisningsgrupper.

Redovisningsgrupper

Ofta redovisas statistik inte bara för hela populationen utan också för delgrupper (redovisningsgrupper). Redovisningsgrupper i den här undersökningen kan avgränsas med hjälp av registervariabler (kön, årskurs, föräldrarnas utbildningsnivå etc.) eller bakgrundsfrågor i frågeformuläret.

Jämförbarhet

Jämförbarhet över tid

Detta är nionde gången som Skolverket genomför undersökningen. Första gången var år 1993 och därefter vart tredje år .

Undersökningarna år 2009, 2012, 2015 och 2018 har i största möjlig mån genomförts på samma sätt med avseende på urvalsmetod, urvalsstorlek, insamlingsmetod och antal påminnelser.

Frågeformulären har ändrats över tid. Vissa frågor har tagits bort, andra lagts till och de som funnits kvar har i vissa fall utifrån mättekniska test ändrats men alltid med tanken att behålla jämförbarhet. Se frågeformulär för respektive undersökningsår för att se vilka frågor som tagits bort, lagts till eller ändrats.

Användning tillsammans med annan statistik

Attityder till skolan har för de olika undersökningsåren omfattat olika delpopulationer. 2018 omfattades delpopulationerna lärare, yngre elever och äldre elever. För delpopulationerna mäts i stort sett samma variabler, men från olika perspektiv. Lärare och elever kan ha olika attityder och det går för de flesta frågorna att jämföra attityderna mellan delpopulationer.

Sekretess och utlämnande

SCB har gjort en intern sekretessprövning för utlämnandet av data på mikronivå.

Dessutom har information om sekretesskydd skickats till Skolverket med avseende på hur det avidentifierade datamaterialet får hanteras.

Bilagor

Frågeblankett och informationsbrev - Äldre elever

Kalibreringsrapport - Äldre elever

Öppna svar - Äldre elever

Hantering av dubbelmarkeringar - Äldre elever